

In memoriam Nederlandse jezuiten 2009-2010

[Leo VAN DER DRIFT](#), [Frits VAN DER VEN](#), [Felix VAN VOORST TOT VOORST](#), [Jacques VAN WEERT](#), [Hugo ZWETSLOOT](#) .

Leo van der Drift

1922 – 2010

Velen hebben het tot hun genoegen mogen ervaren: op Leo van der Drift kon je rekenen. Hij was een trouwe persoon, maar liep er tijdens zijn lange leven niet mee te koop. In contacten met hem mochten mensen dat van jongs af aan ervaren. In dienst van zijn naaste was hij geen man om op te vallen. Het liefste bleef hij op de achtergrond. Maar op die achtergrond functioneerde hij als geen ander. Terecht vinden we deze karakterisering terug op zijn bidprentje, voorzien van een uitstekende foto van deze milde en toegewijde medebroeder. We leerden hem kennen en ervaren als een rustige en gelukkige mens. Leonardus Marie van der Drift werd op 8 januari 1922 te Delft geboren als jongste zoon in een katholiek gezin met 'n oudere broer en drie zussen. Vader van der Drift was architect. Na het behalen van het eindexamen HBS B (1939) op het Aloysius College in Den Haag, dat hij dagelijks per fiets bereikte, en een tweejarige aanvulling van humaniora op de Schola Carolina aldaar, kon hij zijn roeping gaan volgen en te Grave (N.B.) met zijn noviciaat beginnen. Zijn verdere opleiding liep langs klassieke structuren: junioraat in Nuenen, filosofie in Nijmegen, surveillant op het pas opgerichte college met internaat te Groningen/Haren (1947-1950), en theologie in Maastricht alwaar hij in 1953 tot priester werd gewijd. Gedurende bijna al deze jaren deed de orde beroep op zijn muzikale talenten en was hij dirigent.

Wellicht voor hem onverwacht, startte hij zijn actieve apostolische leven opnieuw in het noviciaatshuis Mariëndaal: als socius van de novicenmeester Paul Smits van Waesberghe (1955-1957), en als minister van het huis. Met zijn merkbare trouw aan de orde ondersteunde hij het 'binnentreden' van de novicen in onze wijze van leven. Daarna kwamen de jaren van deelname aan het bedrijfsapostolaat in Rotterdam (1957-1965). Hij trof daar een aantal medebroeders die, al improviserend, op zoek waren naar nieuwe vormen van pastorale contacten met mensen in de wereld van moderne arbeid. Aan het nieuw gebouwde centrum aan de Mathenesserlaan, dat voor deze hard werkende medebroeders vaak het 'centrum van hun afwezigheid' was, gaf hij als een goede vader zijn zorg: als minister, consultant, econoom van het huis en schrijver van de huiskroniek. Geholpen door kennis van het Italiaans, kon hij binnen deze sterk wisselende en improviserende werksoort ook financiële bijdragen leveren aan de Stichting Bedrijfsapostolaat met name voor de buitenlandse arbeiders afkomstig uit Italië en Spanje. Zijn betrouwbare aanwezigheid schiep zekerheid temidden van veel onzekerheden in het leven van deze 'allochtonen'.

In 1965 viel het besluit om hem de verantwoordelijkheid toe te vertrouwen voor de Missieprocurer, eerst aan de Graafseweg te Nijmegen (1965-1987), en later op het provinciaal in Den Haag (1987-1995). Vanuit deze taak raakte hij dieper verbonden, zowel met de ontwikkelingen elders overzee, in de 'missiegebieden' van Indonesië en het Nabije Oosten, als met de structurele kanten van ontwikkelingen en daaraan aangepast beleid in de eigen Nederlandse Provincie. Met eigen woorden formuleerde hij die overgang als volgt: 'In deze open gekomen taak ben ik niet 'ingerold'; nee, zeg maar: ik ben er 'ingeduwd'. De toenmalige provinciaal riep me bij zich en stelde me op de hoogte. Ik heb toen wel 17 redenen opgegeven om duidelijk te maken dat ze mij niet moesten hebben. Maar anderen, die voorgedragen waren, kregen geen vertrouwen vanuit Java. En dat vertrouwen is voor het uitvoeren van die taak erg belangrijk'. Al weer die combinatie van trouw en betrouwbaarheid!

Van medebroeders ondervond Leo van der Drift veel waardering voor de wijze waarop hij aan zijn taak vorm gaf. Om enkele getuigenissen te bewaren: 'Hij had altijd een hartelijke aandacht voor ons allen en voor de concrete situaties waarin we werkten'. 'Leo van der Drift? Een en al attentie! Als je bij hem binnenkwam kreeg je de indruk dat hij op jou alleen had zitten wachten'. De Provinciaal van de Indonesische Provincie meldt: 'Ofschoon ik hem pas sinds kort heb leren kennen, ben ik zeer onder de indruk geraakt van de bekwaamheid en toewijding van zijn inzet voor de missie. Ik begreep meteen, waarom vele leden van mijn provincie met gerust hart hun zaken aan hem toevertrouwen'. Een Pater uit Semarang schrijft: 'Als scholastiek op de filosofie, als secretaris/econoom van Semarang, als rector van het Groot-seminarie in Yogja, als econoom van onze Provincie, ken ik hem sinds 20 jaar. Hij is voor mij een Vader, een Leraar en een Vriend. Elke maand was er wel een brief van enkele kantjes. En dat ging heus niet altijd over geldzaken. Hij bemoedigde en gaf raad op het gebied van het apostolaat. In oprechte dankbaarheid mag je weten, zo formuleerde hij, dat de kracht, die je in jezelf voelt afnemen, is overgegaan in de kracht van de missie die je hebt gediend'.

Meer dan een kwart eeuw heeft hij deze verantwoordelijke taak vervuld. Vergeleken met die van zijn voorgangers Sondaal en van Kempen, had deze een heel andere dimensie gekregen. Geen missietoonstellingen meer of vertellen van missieverhalen van overzee. Het was de tijd van spanningsvolle verhoudingen tussen Nederland en Indonesië, van concentratie van aanpak zoals in het gezamenlijke missietijdschrift BIJEEN. De procurator voor de missie trad minder voor het voetlicht. De Procurer voor de missie was niet langer een centrum bruisend van activiteiten. Op het adres van de Claverbond in Nijmegen zorgde Leo met enkele heel trouwe en gewaardeerde medewerkers voor coördinatie en dienstverlening aan onze missionarissen in hun apostolisch werk waar ook ter wereld, en ten dienste van groeiende jonge kerken op diverse andere plaatsen. Tijdschrift-abonnementen, medicijnen, boeken, vliegtuigtickets, welkom-heten op het vliegveld, bemiddeling in allerlei zaken, contacten met de medische wereld. En daarnaast het trouwe beheer van de Claverbond en haar leden, de administratie van kleine en grote giften, behandeling van ingediende projecten. In stilte was het Claverbond-huis een zeer vertrouwd adres waar Leo altijd was te vinden, dag en nacht.

Leo had een uitgesproken talent om gedurende al die jaren een uitgebreide kennis op te bouwen van het persoonlijk wel en wee van alle medebroeders-missionarissen inclusief de omstandigheden waaronder zij leefden. Ongecompliceerde contacten met verlofgangers,

veelvuldig briefcontact, verhalen over apostolische successen en teleurstellingen, en promptheid bij hemzelf om te reageren, dat alles heeft hem tot een vertrouwenspersoon van velen gemaakt: een adres met een lage drempel, een visitekaartje dat garant stond voor eerlijke gastvrijheid. En diezelfde nuchtere hartelijkheid mochten vele leden van de Claverbond ondervinden middels de korte telefoongesprekken of dankbriefjes naar aanleiding van vragen om informatie of het ontvangen van vele kleine giften. Samengevat in enkele uitspraken van medebroeders vanuit Indonesië: 'In Pater van der Drift vind ik twee eigenschappen verenigd die hem tot een bijzondere mens maken: In de omgang met geld is hij 'zakelijk', in de omgang met mensen 'menselijk'. Hij ontving mij altijd met een lichte glimlach en stralende ogen'. 'Minutieuze zorg voor de 'kleintjes', bezorgdheid dat onze jonge provincie zich niet zou overtuilen aan dure projecten, dat was kenmerkend voor zijn visie'. 'Je kunt open en eerlijk praten en hij is een goede luisteraar. Bij elk afscheid was de vriendschap gestegen en intiemer geworden'.

In 1988 viel het beleidsbesluit om de Missieprocur/Claverbond over te brengen naar de Amaliastraat in Den Haag. De activiteiten konden alleen in afgeslankte vorm veiliggesteld kunnen worden indien daarbij de medewerking van lekenkrachten verkregen werd. Een aantal jaren later ging de Indonesische Provincie zelf voor een aantal taken zorg dragen, terwijl ook het aantal missionarissen vanuit de Nederlandse Provincie duidelijk kleiner werd. Overblijvende taken werden ondergebracht bij het economaat in Den Haag zodat de leiding van de provincie in Nederland zorg en aandacht daaraan kon geven, verankerd in een kleine structuur.

Voor de belangrijke diensten, die Leo in de langdurige vervulling van zijn taak heeft bewezen aan de Indonesische en Nederlandse Provincies, werden jegens hem uitdrukkelijke woorden van grote waardering en dank uitgesproken. Ondanks zijn aanvankelijk probleem bij het aanvaarden ervan heeft Leo mogen ervaren hoe Gods genade zich vertaalde in zijn nuchtere en hartelijke benadering ervan.

Dat is hem bijgebleven ook gedurende het laatste deel van zijn leven, toen de rust weerkeerde die hem eigen was. Leven in stilte en teruggetrokkenheid. Doen waarin hij zin heeft, veel lezen. Tijd voor gebed. Een aantal jaren was hij overste van de communiteit, huiseconoom, bibliothecaris, beheerder van 't Eiland in Hoogmade. Hij beëindigde zijn taak als bestuurslid van de Stichting Sint Claverbond. Maar ook: verlies door de dood van familieleden. Vanaf 2000 diverse gezondheidsklachten die uiteindelijk in 2004 verhuizing naar het Berchmanianum noodzakelijk maakten. Daar kwam zijn welbestede leven tot een einde in het begin van 2010.

Leo was onder ons een uitstekende, goede en betrouwbare dienaar; *in het kleine ben je trouw en betrouwbaar geweest, over veel zal de Heer je aanstellen*. We geloven dat hij nu deelt in de vreugde van de Eeuwige.

Frits van der Ven

1930 – 2010

‘Blijf kiezen voor het goede. Voor recht en trouw aan elkaar. Blijf elkaar als mensen vasthouden, èn probeer aandachtig en zorgvuldig met het mysterie van God verbonden te blijven. Blijf kiezen voor een menswaardig leven en je zult een diepere zin gaan ervaren.’ En citerend uit woorden van ETTY HILLESUM: ‘Dit ene wordt mij steeds duidelijker, God, dat jij ons niet kunt helpen, maar dat wij jou moeten helpen. En door dat laatste helpen wij onszelf, God’. Dit *In Memoriam*, beginnend met eigen woorden van Pater Frits van der Ven, helpt ons de ogen van onze ziel te blijven richten op die diepere achtergrond van zijn actieve, rijk geschakeerde leven. Actief naar vermogen tot aan zijn dood!

In de Sint Jan van Den Bosch gedoopt op de dag van zijn geboorte (1930), Fredericus, Antonius, Aloysius, en 7 jaar later gevormd, groeide hij op als derde zoon in een groot en levendig katholiek gezin te midden van een groeiend aantal broers en zussen. Ze woonden boven de kledingzaak van zijn vader. Na de basis-school stond zijn verdere opleiding via de Handelschool geheel in het teken opvolger te worden. Als zodanig was hij vanaf 1949 een aantal jaren werkzaam. Over het feit dat hij na de Schola Carolina te Den Haag in 1955 toch intrad bij de Jezuïeten te Grave (N.B.) laat hij zelf horen: ‘Ik heb dit vroeger geweten, maar alles wijst zo de andere kant uit. In de familie hadden wij geen priester, de zaak kon mij goed gebruiken’. In de daarop-volgende verkorte SJ-studieopleiding, onderbroken met een jaar surveillance, heeft Frits moeten knokken om aan het vereiste niveau te voldoen. Zijn priesterwijding vond plaats in 1963 te Maas-tricht, alwaar hij vlak daarop ook zijn eerste apostolische taak kreeg toebedeeld. Hij werd assistent, later directeur van de Berchmans Compagnie / Sociëteit (1964-1971)’. De laatste jaren daarvan waren ‘spannend’. Hij zegt: ‘op het laatst was ik nauwelijks veel meer dan een manager, die aan de werkelijke zaken niet meer toekwam. Toen ik dat ontdekte, besloot ik te stoppen ... Ik ga Pastoraal-theologie studeren!’ Niemand zou in vroegere jaren dat laatste ooit over Frits gedacht hebben.

Een aansluitend sabbatjaar, gevuld met enkele cursussen rond pastoraat voor studenten, een klinisch pastorale training, en bezoeken aan ruim 20 universiteiten in de USA, Mexico en Canada vormde samen een belangrijke bijdrage aan een groeiende deskundigheid. Aansluitend volgde hij het tertiaat, afgesloten met de laatste geloften (1974). Zijn eigen inborst om dicht bij het reële leven van mensen te staan, vond in de Verenigde Staten een meer aangepaste omgeving, dan de nogal academische oriëntatie die we vinden bij opleidingen in eigen land. Frits zijn levensgeschiedenis laat zien dat hij ‘het nodig had’ om, telkens na ongeveer 3 jaar, daar aan de overkant van de oceaan terug te keren, voor verdere studie over geestelijke leiding, pastoraal werk, of om op verhaal te komen.

Na het sabbatjaar volgen nog ongeveer 9 jaren van verblijf in Maastricht. Vanuit twee stichtingen voor pastoraat onder studenten van universiteit of hogescholen, namelijk in de vorm van een ‘Maastrichtse studentekkerk’, en via pastoraat in de City-kerk tezamen met andere medebroeders, wijdt hij zich aan de meer persoonlijke vorm van pastoraal onder die groepen. Terugkijkend op die twee periodes in Maastricht vindt hij beeldende woorden: ‘Het is wel een beetje geluk. Zo klein als we zijn hebben we ‘het Leven in de brouwerij’ gehouden; die gistende brouwersketel van Gods volk

onderweg'. 'Onvergetelijke jaren! Tien jaar avontuur met werkende jonge mensen en met studerende jonge mensen. Uiteindelijk van studentenvereniging tot basisgroep uitgegroeid'. Maar dat het hem 'teveel' had belast bleek aan het einde uit een hartinfarct (1980) en maanden voor de nodige rust. Rond zijn verjaardag dat jaar: 'Op die dag heb ik in een viering voor studenten laten weten, dat het mij niet meer gegeven was als studentenpastor te blijven werken. Ik voelde me toen als Abraham met Izaäk op de berg. Al langer had ik als Abraham begrepen dat, als je voor elkaar Vader van gelovigen moet worden, je ver van huis moet ...'.

Vanaf begin september 1984 begint opnieuw een belangrijke en tweede periode van zijn leven, nu in Amsterdam. Hij is beschikbaar voor priesterlijke functies, het geven van geestelijke leiding, medewerker pastorale begeleiding aan de Katholieke Theologische Universiteit aldaar en na de fusie in Utrecht (1989-1995). Met name toverde hij tezamen met vrienden het 'oude' Ignatiuscollege om tot *Ignatiushuis*, als directeur, later medewerker, van dit Jezüetenwerk. Hij wordt ook lid van de Roepin-gencommissie van de Nederlandse S.J.-Provincie. Ondanks een zwakkere gezondheid blijft hij zich naar vermogen op creatieve wijzen inzetten voor projecten van pastoraal en persoonlijke contacten. Het kan ook niet anders! Velen, met name ook jong-volwassenen, weten hem te vinden en plukken vruchten van zijn toewijding, zijn creativiteit, en zijn niet aflatende inzet. Uit zijn hele leven blijkt: hij was geen mens voor een menigte. Er brandde in hem een niet te blussen vuur van liefde voor nabije en herkenbare mensen. Zijn 25-jarig priesterjubileum viert hij 'thuis' in de St Jan van Den Bosch, 'moederschoot van ontferming en geloof' voor hem. Toen werd de Evan-gelie-passage gelezen van de vrienden, die hun lamme collega op heel bijzondere wijze voor de voeten van Jezus wisten te leggen (Mc. 2,1-12). In zijn beschouwing bleef Frits met grote nadruk staan bij het openbreken van het dak. Volgens hem moesten er heel wat daken opengeboken worden om de weg vrij te maken naar Jezus, die zonden kan vergeven, en kan zeggen tegen mensen, tegen mij: *Sta op!* Het moge tekenend zijn dat deze passage op zijn verzoek ook gelezen werd bij de viering van zijn Uitvaart.

Maar ook kwamen zijn beperkingen meer naar voren. Zijn pastorale aanpak werd steeds meer individueler, zodat hij ervan uitging dat door hem genomen initiatieven vanzelfsprekend zouden worden overgenomen door andere mede-broeders om er een meer blijvende en duurzame gestalte aan te geven. De laatste jaren had hij veel van zijn levensenergie moeten inleveren. Was hij vele jaren een sjouwer voor de Heer geweest, nu begon hij langzamerhand een vutter te worden. Om de zoveel tijd moest hij aandacht geven aan zijn gezondheid, in Nederland of in de USA, soms verbonden met ziekenhuisopname vanwege operaties. Onder zijn broers en zwagers deden zich enkele sterfgevallen voor. Hij verdeelde zijn aanwezigheid tussen Amsterdam en de USA en Canada. Ondanks dat alles bleef het hem gegeven om tot het laatst steeds op zijn inspirerende wijze merkbaar aanwezig te kunnen zijn. Naar aanleiding van een tekst van Jesaja overdacht hij het volgende: 'Wil het leven creatief voor je blijven, geef dan niet op. Vergeet nooit dat, waar jý staat, niemand staat. Wat jý kunt zeggen kan niemand anders zó zeggen. En of de plaats waar jij staat een heilige plaats is, dat bepaal je zélf. Wel wordt je daartoe opgeroepen, je staat er niet alleen voor. Maar als dat dan ook gebeurt, dan hoor je in de kring over iemand zeggen: wat een eindeloos mens. Dan is er iets van God doorgebroken Het gras mag dan verdorren en de

mensen als bloemen verwelken, toch blijft de situatie onomkeerbaar als je je maar bewust bent van de kracht die in je schuilt. Dat is het woord van God aan jou!’ (1987). En enkele maanden later: ‘Soms, als ik naar verhalen van mensen luister, hoor ik, in wat ze zeggen en niet-zeggen, het verhaal achter het verhaal. Vaak luidt dat:: Hoe ver moet ik gaan? Ik hoor daarin dat we verantwoord bezig willen zijn; dat het gaat om zingeving van ons leven. Met name komen die vragen naar voren bij het aanlopen tegen de grenzen van ons bestaan. Als er van dit soort moeilijke vragen op je afkomen, en je het dierbaarste dreigt te verliezen, doe dan geen onmogelijke dingen, maar blijf kiezen voor het goede. Blijf kiezen voor een menswaardig leven. Je zult een diepere zin gaan ervaren’ (1988).

Bij zijn uitvaart werd van harte gezegd: ‘deze gezelschap van Jezus geloofde in wat hij zag. Hij zag soms veel meer in mensen dan ze zelf ooit hadden gezien. Geloof en liefde doen wonderen. Liefde vergeeft en maakt nieuw leven mogelijk. Geloof zegt: *Sta op!* Dag aan dag van de augustusmaand 2010 dromden vrienden en vriendinnen samen gedurende de laatste weken van zijn leven, totdat Frits uiteindelijk moe gegeven en moe genoten, zichzelf als een gelukkig mens uit handen gaf aan God op de 21^e van die maand. *Geroepen tot onze vreugde!* Deze woorden had Frits in 1963 gekozen als motief op het prentje van zijn priesterwijding.

Felix van Voorst tot Voorst

1920 –2009

Toen iemand in Groningen hoorde, dat Pater Felix Edzard Marie van Voorst tot Voorst was gestorven, reageerde deze: ‘Een fijn mens!’ En hoe velen, - familieleden, medebroeders, collega-leraren, leerlingen, religieuzen, vrouwen en mannen -, hebben haar dat nagezegd. ‘In ontmoetingen in eerste instantie wat afstandelijk, ontdekte je vrij spoedig te maken te hebben met een warme lieve man’, zo tekent hem bij zijn uitvaart een medebroeder, die hem vele jaren meemaakte. ‘Doortastend. Intellectueel begaafd, in praktische kwesties handig: je gooit niets weg als het nog te maken is. Hij kon flexibel zijn, en tegelijkertijd was onverzettelijkheid, die pal staat voor zijn principes, ook een van zijn duidelijke kenmerken. Veeleisend voor zichzelf. Een sober levend mens. In zijn leven bleven distantie en nabijheid nauw met elkaar verbonden. Een persoon met een sterke wil, ook de wil om te leven, zo bleek gedurende de laatste maanden’.

Distantie en nabijheid. De band met zijn familie was hecht en diep. Daar werden de grondslagen van zijn leven gelegd. Geboren (1920) na vier zussen, - terwijl er daarna nog drie zussen en een broer volgden – groeide hij op ‘in een heel religieus georiënteerd gezin onder leiding van zeer godsdienstige ouders’, zoals hij zelf wel eens vertelde. Vader bekleedde een hoge functie in het Nederlandse leger. Tijdens de crisis-jaren rond 1930 betekende dit toch: wel meer kinderen, maar minder personeel in huis. De opvoeding was sober, het plichtsbesef sterk, de na te streven doelstellingen voor een jong leven ambitieus. Godsdienst

vormde daarvan een geïntegreerd onder-deel. Over zijn intrede in de orde (1939) heeft hij later wel eens verteld: 'ik ben jezuïet omdat ik dat zag als een plicht. Ik heb die keuze nooit betreurd'. Bij het vieren van zijn 70-jarig jubileum in de orde (2009) verwijst hij naar de dertig-daagse retraite van Ignatius tijdens het noviciaat en naar 'de beschouwing om de liefde te verkrijgen'. 'Dat was voor mij een bliksemflits, een totaal nieuwe visie op het leven'. God, zijn Heer, paste dit toe in Felix' z'n leven. 'Uit plicht' werd 'uit liefde'. De glimlach op zijn gelaat, wanneer hij mensen ontmoette, was de glimlach van zijn ziel naar God. 'In mijn ouders en familieleden, in medebroeders, vrienden en leerlingen, gevoelde ik hoe Gods hand mij droeg'. Dankbaar en gelukkig terugkijkend, schetste hij zijn leven niet zozeer als 'vindplaats van God', maar veeleer als een 'zoektocht naar God'. Wie aanwezig was wanneer hij voorganger was in vieringen, ervoer hem als iemand die de Heer ontmoette, met zorg en overtuiging. Zo ook wanneer hij dagelijks de psalmen van zijn brevier bad. Sinds dat ogenblik in het noviciaat heeft hij gepoogd, in tijden van inspiratie of duisternis, het licht van dat ogenblik te laten schijnen over uitdagingen en activiteiten, waarmee hij tijdens zijn lange leven tot op het laatst verbonden bleef.

Distantie en nabijheid. Omdat hij bij zijn intreden het diploma Gymnasium B met hoge cijfers had gehaald, dreigde hij binnen de orde bestemd te worden voor het studeren van exacte vakken. Bewust dat daar zijn talenten niet lagen kreeg hij, op verzoek, verlof aanvullend Gymnasium A te halen. In de opleiding studeerde hij licentiaat filosofie en theologie in Nijmegen en Maas-tricht, en in de tussentijd (1945-1951) doctoraal Frans in Amsterdam. In 1953 ontving hij de priesterwijding, tot slot gevolgd door het tertiaat in Paray le Monial, Frankrijk.

Distantie en nabijheid. Zijn eerste bestemming lag op het St. Maartenscollege in Groningen (1956-1966). Daar werd hij leraar Frans en tevens prefect van het internaat. Dat laatste zonder enige ervaring vooraf. Een behoorlijk deel van de ongeveer 40 internen was afkomstig elders uit Nederland. Dat waren dikwijls niet de gemakkelijkste klanten. 'Toen ik kwam dacht ik: ik moet goed in me opnemen wat ik zie, want over een jaar zie ik niets meer. De eerste indruk was: mijn hemel, wat een primitieve boel'. Na overleg met de rector kreeg hij ruimte, b.v. om de dagelijkse Eucharistieviering in de vroege ochtend facultatief te stellen naast studeren. In 1960 kwam het nieuwe schoolgebouw klaar. Ongeveer ter zelfder tijd ontstonden vragen rond het voortbestaan van het internaat. Met toestemming van Rome werd het geleidelijk opgeheven. Deze combinatie van functies zonder veel hulp van anderen was voor hem eigenlijk een te grote klus. 'Ik heb me er doorheen geslagen, mij inspirerend op de opvoeding die ik zelf had gehad thuis: in vrijheid en vertrouwen'. In-tussen voelde Felix zich niet belet om nieuwe wegen in te slaan, en aan Huub Oosterhuis te vragen, toen sj-student Nederlands in Groningen, om voor het moeizaam verlopend Lof op zondagavond half negen, 'in godsnaam' iets nieuws te bedenken, 'iets met de Bijbel of zo', een liedje in het Nederlands naast het Gregoriaans in het Latijn. Als antwoord op die uitnodiging begon Huub liturgische liederen in het Nederlands te schrijven op Bijbelse thema's. Zo kregen dank zij Felix de vieringen van de school op steeds grotere schaal de primeur van het 'Oosterhuis-gebeuren' in de Nederlandstalige liturgie. Het werd een samenwerking op basis van vriendschap. In het leven van Felix 'een memorabel gebeuren'.

Distantie en nabijheid. In 1966 werd hij naar het Ignatiuscollege van Amsterdam geroepen om daar de door conflicten opengevallen plaats van rector van het gymnasium te gaan

invullen. Intussen werd ook de theologie naar Amsterdam overgebracht vanuit Maastricht. Een baaierd van onrust en spanningen op velerlei gebied. Temidden van al die woelingen bleef hij kalm en gestaag zichzelf: stabiel betrouwbaar. Zelf liet Felix horen dat het rectorchap werk was voor een leek, en niet voor een priester. Kort samengevat: in 1970 kon een leek, de heer Ruhe, als rector de nieuw gevormd scholengemeenschap gaan leiden. Felix kijkt op de resterende jaren als actief docent terug als een van de mooiste perioden van zijn leven: gewoon leraar Frans. Hij was 'een voortreffelijk leraar met vele talenten'. Voor de jongere leerlingen in hun beleving geen veraf staande persoon; vriendelijk, grapjes makend, altijd rustig blijvend, stimuleerde hij hen tot topprestaties in zijn toch moeilijke vak. En voor de oudere leerlingen: zijn lessen waren over-zichtelijk, veilig, ontspannen, maar wel uitdagend. Vertrouwen en genegenheid: woordeloos maar bijna tastbaar waren ze aanwezig. Veel heeft hij onder de aanwezige spanningen geleden; het drong niet zo goed tot hem door hoe geliefd hij in feite was'.

Distantie en nabijheid. Bijna 20 jaar later (1985) werd hij als leraar gepensioneerd. Hij kreeg het verzoek om terug te keren naar Groningen om binnen het Bestuur St. Maartenscollege als jezuïet de inspiratie mede te behartigen. Dat lag toen in goede handen. Verder verzorgde hij in de stad en omstreken 'te fiets' assistenties in kerken en kapellen, zowel 's zondags als ook op wekdagen. Met zijn kundigheid in diverse talen, waaraan hij toen nog de studie van Russisch en Spaans toevoegde, 'heb ik aan de Provinciaal laten weten dat ik graag zou willen vertalen. Tot mijn verbazing lag er bij hem een verzoek vanuit de Kerkprovincie, *Katholieke Documentatie*, om iemand die dat kon doen tegen een geringe vergoeding. Dat klikte dus mooi. In de loop der jaren betrof dat vier boeken, en een lange lijst van soms ellenlange documenten'. Ook Cardoner en de Provincie profiteerde vele jaren van zijn dienstbaarheid bij de vertaling van de Constituties, Decreten van Generale Congregaties, en interessante artikelen.

Op een hem eigen en weloverdachte wijze heeft Felix zich gedurende 25 jaar (1985-2009) dagelijks aan dit dienstbare werk gewijd, en daarin een brede ervaring opgebouwd. Na het sluiten van Groningen zette hij deze taak door in Den Haag, en tenslotte tot het laatst toe in Nijmegen. Op een verantwoorde wijze vertalen plaatst een persoon voor allerlei keuzes. Wanneer het officiële documenten betrof zorgde hij er voor dat hij, naast de 'hoofdtekst', beschikte over vertalingen in andere Europese talen. 'Dan loop je aan tegen duidelijke verschillen in structuur en stijl van vertalingen. Dat geldt met name plaatsen waar het 'oude' citaten uit de Bijbel of de Traditie betreft'. Ondanks zijn ver-trouwdheid met het Frans ontwikkelde hij een voorkeur voor weergave vanuit het Engels: die vertalingen zijn meer 'to the point', zakelijker, zonder versieringen met tierelantijnen. Bij de vergelijking van vertalingen ontdekte hij nog al eens dat deze elkaar tegenspraken. 'Ongelofelijk!', was zijn reactie, 'dus de onfeilbaarheid van deze documenten?'. In zijn vertalingen koos Felix voor de vorm die het meeste voor de hand lag. In twijfel hield hij zich aan de afspraak: weergeven wat het 'hoofddocument' aangeeft. Iedere ver-taling bewerkte Felix drie keer. Eerst maakte hij een grote vertaling van het stuk, startend vanaf het begin. Vooraf las hij de tekst niet door. Al doende liep hij dan aan tegen problemen en te maken keuzes. *Distantie.* Vervolgens controleerde hij, omwille van de *Nabijheid*, allereerst de spelling. Daarna las hij de vertaling voor: hardop aan zichzelf, aan medebroeders of aan anderen, of gaf hij de ontstane tekst aan verschillende mensen te lezen. Dat leidde nog al eens tot veel veranderingen, en tot flinke omvormingen van zinnen of gedeeltes van de tekst. Hij vond: de vertaling moest niet

alleen 'weergeven' wat er staat; al luisterend toetste hij of het Nederlands ook 'klonk'. Vertaling-en moeten niveau hebben willen ze kunnen functioneren. Op een vraag aan hem of hij zich wel eens gewaagd had aan het vertalen van romantische literatuur of poëzie antwoordde Felix: 'de inhoud van de vraag is het moeilijk-ste wat je een vertaler kunt vragen. Mijn vertalingen missen zeker een poëtisch aspect'.

Soms breekt uw licht in mensen door. In Felix gebeurde dat. Een mede-broeder met wie hij lang heeft samengeleefd stelde hem eens de vraag: 'Felix, hoe zou je willen dat de mensen later aan je terugdenken?' Hij reageerde op zijn typische wijze: 'Och ... als iemand die eerlijk geprobeerd heeft wat hij te doen had, goed te doen. En soms heb ik daar mijn twijfels over'. Bij zijn uitvaart zei deze zelfde medebroeder in zijn woord ter gedachtenis: 'Ach, Felix, zeven talenten heb je gekregen, lazen we in de lezing. Ik dacht: je hebt er geen zeven maar wel negen bijverdiend. Je was goed en trouw, trouw aan je 'Schepper en Heer', trouw aan de mensen, en trouw aan jezelf: aan wat je heilig was. Je was een fijn mens! Wees nu maar gelukkig voor altijd!'. In Felix gebeurde God!.

Na een kort ziekbed overleed hij in het Berchmanianum te Nijmegen op 30 november 2009, en werd aldaar begraven op het kerkhof van Jonkerbos.

Jacques van Weert

1925 -2009

Hij ging van stad tot stad Met deze eerste regel uit een mooi Christus' lied opent Pater Jacques van Weert, dan 71 jaar oud, een kort artikel over zichzelf voor het huisblad van een Westlands verzorgingshuis, waar hij als pastor ging functioneren na een ernstige operatie aan zijn stembanden. In het beeld van Christus, dat uit de tekst van de dichter naar voren komt, herkende hij veel van zichzelf. Het gedicht omschrijft de wijze, waarop Jacques jezuïet en priester probeerde te zijn onder de mensen. 'Er zijn voor mensen! Meeleven met wat mensen meemaken in hun leven. Laten voelen tijd te hebben voor een gesprek. Waar mogelijk Gods zegen aanwezig stellen door wat troost en moed te geven'. Proberen 'pastor voor elkaar' te zijn in de geest van Christus. Heel zijn leven heeft Jacques dat idee bij zich gedragen, en daaraan bewust vorm gegeven, vanaf de jaren van voorbereiding tot en met de laatste moeilijke periode van zijn leven. Toen was spreken voor hem nagenoeg onmogelijk geworden als gevolg van het een aantal jaren geleden operatief wegnemen van zijn stembanden. Ook onder die omstandigheden groette hij iedereen met een vrolijke glimlach, en bleef hij iemand die dondersgoed wist wat hij wilde.

Bij zijn doopsel op zijn geboortedag (1925) kreeg hij de namen van twee apostelen: Paulus en Jacobus. Zijn roepnaam werd: Jacques. In het ouderlijk gezin was hij, naast twee zussen en drie broers, de jongste. Vader, die een slagerij had binnen de parochie van de jezuïeten in de Elandstraat, stierf reeds in 1940. Met een diploma gymnasium B van het Aloysius College

op zak begon hij zijn noviciaat in Grave in 1945. Twee en een half jaar later vertrok hij naar Indonesië, alwaar hij na 10 jaar opleiding in 1957 tot priester werd gewijd in Yogyakarta.

Hij ging van stad tot stad Zijn actieve leven in de orde omvat drie grote perioden. Een eerste in Indonesië (1948-1970): Klaten, Magelang, Semarang, Klaten; aangesteld in retraitehuis of parochiestaties. Daarna, teruggekeerd in Nederland, volgen vanwege gezondheid heel wat jaren van parochiewerk als pastoor/teamleider (1970-1995) in: Gouda, Utrecht Aloysius, Den Haag Da Costastraat. De derde periode ving aan (1996) toen hij na de larynectomie afscheid moest nemen van dat wat hij zo graag deed en zo goed kon: apostolaat verrichten in een grote kerk: eerst woonde hij alleen in Den Haag, vervolgens in het Berchmanianum te Nijmegen (vanaf 2006).

Tijdens zijn verblijf in Indonesië droeg hij in velerlei vormen verantwoordelijkheid voor direct apostolaat in de staties. Daarin was hij oudere en jongere mensen zeer nabij. Hij raakte verbonden met een groep medebroeders in Klaten die, op het gebied van retraite-geven, gericht waren op een weloverdachte eigentijdse vormgeving van dit werk. Op verlof in Nederland stelde hij zich terdege op de hoogte van de Nederlandse ontwikkelingen in dit opzicht. Ondersteund door Vaticanum II en nieuwere visies op geloof, gebed , lekenapostolaat en gezinsleven, probeerden de jezuïeten kansen te scheppen voor intensere gewetensvorming en gemeenschappelijke vormen van inkeer. Jacques van Weert onderstreepte daarbij duidelijk het belang, dat een Bijbelwoord bij mensen kon 'overkomen' geholpen door een gemeenschappelijke sfeer van ingetogenheid en bezinning. Het nog relatief 'jonge' katholicisme in Java kreeg van daaruit een noodzakelijke verdieping. In retraites voor kademensen binnen de kerk-staties bleek deze kennismaking met verschillende mogelijkheden voor bezinning en liturgie een kostbare bijdrage te zijn aan die geloofsgemeenschappen. Deze manier om vorming te geven kreeg zo een sneeuwbaaleffect.

Hij ging van stad tot stad Eenmaal definitief teruggekeerd in zijn vaderland, hebben de mensen van de hierboven genoemde parochies in Nederland aan Jacques als pastoor kunnen ervaren, hoe hij ook voor vergelijkbare situaties degelijk onderlegde opvattingen had en initiatieven stimuleerde. Hij stond bekend als iemand, die door zijn praktisch goed opgezette preekjes telkens weer mensen wist aan te spreken. Hij was een goede en hartelijk pastoor, die het eenvoudig wilde houden.

Toen hij eenmaal gedwongen werd met dit werk op te houden heeft hij zijn levenservaringen in een aantal korte statements samengevat;

*Tussen toen en nu liggen: Klaten, Magelang en Semarang,
Holland, Klaten, Holland, Gouda, Utrecht en den Haag.
Tussen toen en nu liggen: veertig jaar.*

*Tussen toen en nu liggen:
een geloofsleven dat nieuwe levensinhoud gaf.
Een geloofsleven dat veel veranderingen onderging.*

*Tussen toen en nu liggen:
moeizaam verworven zekerheden en vastbeslotenheid.*

Vragen en onzekerheden; en soms: verdrietig loslaten.

Tussen toen en nu :

dierbare familieleden en vrienden die heen gingen en er niet meer zijn.

Tussen toen en nu ligt voor mij:

*een levensperiode van afstand doen,
van noodgedwongen loslaten of vertrekken.*

En van opnieuw beginnen.

Tussen toen en nu ligt voor mij:

*een tijd waarvan ik dankbaar kan zeggen
dat Gods goedheid en de vriendschap van werkelijk fijne mensen
mij veel steun hebben gegeven.*

Gedurende de laatste periode op het Berchmanianum vanaf medio 2006, heeft hij veel geleden. Ongeveer een maand voor zijn dood overkwam hem een hersenattaque gevolgd door verlamming van de rechterzijde van zijn lichaam, gecombineerd met nog andere mankementen. Tegen het vervolg zag hij huizenhoog op. Zo gaf hij de moed op, heel gedecideerd zoals bij hem paste, maar steeds nog met een glimlach, en met eenvoudige vragen over het wel en wee van het huis. Als een 'getrouwe herder van Gods kerk' is hij op 7 november 2009 in vrede gestorven en na enkele dagen in Nijmegen begraven.

Hugo Zwetsloot

1921 – 2010

'Pater Zwetsloot is voor mij een bijzonder man, die ik nooit op dogmatisch denken heb kunnen betrappen, en van wie ik het plezierig vond om hem over geloof en religie te horen spreken'. Daarmee karakteriseert geneeskundig directeur Knook van het protestants-christelijk ziekenhuis Bronovo in Den Haag hoe deze priester en pastor op hem is overgekomen voordat hij op 77-jarige leeftijd definitief afscheid nam. 'Ik kan me niet anders voorstellen dan dat vele patiënten in ons huis zijn uitgesproken men-selijke en vaak humoristische benadering als een zegen hebben ervaren'. Deze karakterisering raakt de diepere benadering van zijn apostolische inzet. Die is gegroeid in de levensjaren die aan dit ogenblik voorafgingen. In Pater Hugo's eigen woorden: 'Ik probeer mensen te helpen om gelovig en hoopvol hun levensweg te blijven gaan, ook al is die weg anders geworden. Ik voel me in wezen een bode, ik breng een boodschap'. Daarmee geeft hij een aanwijzing in welk licht we zijn leven als jezuïet mogen beschouwen. Zelf vat hij de realiteit daarvan kernachtig samen in de titel van een kort artikel: 'Tussen ongeduld en hoop!'

Pater Hugo Jacobus Jozephus Zwetsloot (ja, met een z!) werd als eerste zoon geboren in 1921 in een katholiek gezin te Baarn. Van de zeven andere kinderen verbond de oudste, een

dochter, zich met een contemplatieve communauteit in België, terwijl een zus en twee broers emigreerden naar resp. de USA en Nieuw-Zeeland. Intussen was vader redacteur geworden van the dagblad De Gelderlander, zodat het gezin naar Nijmegen verhuisde. Na de basisschool behaalde Hugo in zes jaar aan het Canisius College het diploma Gymnasium A. In 1939 trad hij binnen in het noviciaat van de orde te Grave (N.B.). Hij doorliep de toen geldende klassieke S.J.-opleiding te Nijmegen en Maastricht. In de tussentijd (1945-1951) studeerde hij Duitse Letteren aan de Nijmeegse Katholieke Universiteit. Bovendien schreef hij gedurende die jaren een dissertatie over de Duitse medebroeder: 'Friedrich Spee und die Hexenprozesse', en werd doctor in de Letteren en Wijsbegeerte (1954). In datzelfde jaar werd hij tot priester gewijd. Na het tertiaat begon een lange periode van leraarschap in Duits en godsdienst aan het St. Aloysiuscollege te Den Haag (1956-1978).

In eerste instantie ging een behoorlijk deel van Hugo's levensenergie zitten in het degelijk gestalte geven aan zijn vakken op school. Dat heeft hij gedurende meer dan twintig jaar volbracht. In die periode vervaardigde hij een paar succesvolle leerboekjes als hulpmiddel. Maar daarop terugkijkend constateert hij later: 'dat het lesgeven zelf hem slechts matige voldoening kon geven. Leerlingen vonden Duits een moeilijk vak. En de aandacht van leerlingen voor het vak godsdienst was ook niet langer vanzelfsprekend bij het voortschrijden der jaren'. Ondanks de trouw, waarmee hij zijn taak als leraar vervulde heeft Hugo moeten ervaren 'niet de pedagogische gave te hebben om gemakkelijk met een groep leerlingen om te kunnen gaan. In toenemende mate had ik moeite met orde. De anti-autoritaire instelling onder de jongeren stuitte mij tegen de borst'. Dat alles speelt mee als hij die taak als leraar samenvat in de woorden 'een *lesboer* te zijn geweest'. Wanneer zijn leeftijd de 60 nadert vraagt hij om van die verantwoordelijkheid als docent ontheven te worden.

Maar het collegeleven kende ook vele buitenklassikale activiteiten. Daarin kon zijn apostolische toewijding duidelijk beter tot zijn recht komen. Gedurende een aantal jaren functioneerde hij, (in navolging van zijn vader!), als redacteur van het college-blad 'Ahóy', was hij moderator gymnasium academie, dirigent van het koor, lid van het moderamen buitenschoolse activiteiten. Hij beleefde veel plezier in het stimuleren van leerlingen tot deelname aan 'De Haagse Kunststichting, voorstellingen Haagse Come-die en Nederlands Danstheater, jeugdconcerten residentieorkest, Cultureel Jongeren Paspoort, en hielp hij met het organiseren van schoolreizen en Sinterklaasactie. Hij was biechtvader voor leerlingen, toegewijde voorganger en predikant in vieringen. In toenemende mate vulden vergelijkbare activiteiten als priester en geestelijk begeleider de weekends en de periodes van vakanties. Zoals aan het begin vermeld wordt de tweede helft van zijn actief apostolische leven vooral door dit laatste soort activiteiten gekarakteriseerd. Vanaf het einde van de 70er jaren is hij naast godsdienstleraar op de Duitse School bezoeker van een aantal verpleeghuizen en bejaardencentra, hij krijgt de leiding over de zondagsdiensten in de kapel van het College, geeft geestelijke conferenties aan religieuzen in de stad en daarbuiten (1966-1995). Naast twee protestante vrouwelijke collega's werkt hij als parttime pastor voor r.k.-patiënten in het protestants Bronovo Ziekenhuis (1984-1998). 'Ik vind het bijzonder fijn dat twee vrouwen hier in het pastoraat functioneren. Dan denk ik wel eens: Kerk, kerk, wat een potentieel sluit je af door vrouwen uit te sluiten van het priesterschap. Heel erg!' Hugo is actief lid geweest van Open Kerk, bezocht de bijeenkomsten van de Mariënburgbeweging. Ook was hij een aantal jaren redactielid van het Bulletin van de VPW Rotterdam en

bestuurslid van deze Vereniging Pastoraal Werkenden. Daarnaast besteedt hij als moderator aandacht aan het PaMa-jongerenkoor. Verder ondersteunt hij de zielzorg door assistenties in parochies, en geeft retraites en geestelijke oefeningen (1983-1995). En dan zijn er de talrijke telefo-nische of schriftelijke individuele contacten, welke hij in grote trouw, en tot op hoge leeftijd, onderhield ter ondersteuning van de betrokkenen. Het wekt nauwelijks verwondering wanneer in het overzicht van Hugo's leven in 1996 wordt vermeld dat hij lijdt aan oververmoeidheid.

Met deze opsomming hebben we echter niet de 'hele Hugo' omschreven, als dat laatste *überhaupt* al mogelijk zou zijn. Gedurende de laatste twintig jaar heeft hij bij gelegenheid van bijzondere gedenkdagen in zijn leven, zoals bij zijn gouden S.J.-jubileum in 1989, van tijd tot tijd overwegingen en korte bezinningen naar mensen gestuurd waarmee hij in contact stond. Daarin bracht hij onder woorden 'wat geloven voor mij inhoudt, hoe het mijn leven draagt en inspireert. Niet om het laatste woord daarover te zeggen, maar wel in de hoop dat velen, die ik mocht ontmoeten en leren kennen, iets herkennen van hun eigen geloven, en er daardoor gelukkiger mee worden'. En dat heeft heel zeker plaatsgevonden. Hij spreekt eenvoudig zijn geloof uit, zoals hij daarin leeft, gelukkig is en hoopt te blijven. 'Er is Eén, die oorsprong is van al wat bestaat. Die Ene is ook Oorsprong van mijn leven nu bijna zeventig jaar geleden. Mijn Schepper: Eén en al leven en liefde, elke dag; genegenheid, hartelijke interesse in mijn wel en wee. Wezenlijke nabijheid, en dus zorg. Voor mij betekent dat: geborgenheid, veiligheid en ook doel en richting'. 'In Jezus van Nazareth zie ik de mens geheel naar Gods hart, in wiens dienende liefde Gods wezen zichtbaar wordt. ... Opdracht voor mij: liefde te worden door liefde te geven en zo mijzelf te worden. De boodschap van het Evangelie is niet beperkt tot de opdracht: 'Heb je naaste lief, omdat hij (of zij) mens is zoals jij'. Naast dit gebod belooft God ons de kracht van de Geest te geven om het ook te volbrengen'. 'Het Tweede Vaticaans Concilie, dat ik als beginnend priester mocht meebeleven, is voor mij het teken van het waaien van die Geest geweest, bezig om mensen te bewegen tot vernieuwing en verandering'. En de manier, waarop Hugo vorm heeft gegeven aan zijn leven is een bewijs van zijn stelling: 'Leven is nooit statisch'. Secularisatie is voor hem dan ook de ontdekking dat God deze wereld liefheeft, alle mensen en elke menselijke waarde. Boven dit alles uit gelooft Hugo naar eigen zeggen in de zin en kracht van het gebed. Bidden is: 'openstaan, opengaan. Voor die werkelijkheid, dat God mijn leven draagt, leidt, en bij en in mij is. Gebed is de levensdraad tussen God en mij. Zonder gebed komt mijn ziel in ademnood'.

Gedurende de laatste levensperiode gaf Hugo naar vermogen vorm aan wie hij vanuit zijn karakter en tijdens zijn actieve leven was geworden: pastor, herder, nabije, en daarin vaak creatieve medemens. Geleidelijk aan verminderde zijn gezondheid. Tot het laatste bleef zijn edelmoedigheid hem sieren, ook al hield hij daarin niet altijd een wijze maat. Na een korte periode van ziekte is Hugo overleden in Den Haag en begraven op Jonkerbos in Nijmegen. Jegens hem houden wij de belofte voor ogen, dat *de Heer hem voor niets te drinken geeft uit de bron van het water dat leven geeft. Ik zal zijn God zijn en hij mijn zoon* (Apocalyps 21, 6, 7).